

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 49

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 04. märts 2024

Algus 11.10, lõpp 11.58

Juhataja: Õnne Pillak (esimees)

Protokollija: Riin Lindpere (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Arvo Aller, Kalle Grünthal, Andre Hanimägi, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Pipi-Liis Siemann (Karmen Joller asendusliige), Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Heidi Barot (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helgi Kundla (nõunik), Kristi Reindla (nõunik), Kristi Tori (konsultant)

Puudus: Riina Solman

Kutsutud: Välisministeeriumi personaliosakonna peadirektor Riina Pihel; juriidilise osakonna 3. büroo (riigisisese õiguse büroo) jurist Perit Soininen ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööturuteenuste juht Kristi Suur (2. päevakorrapunkt); Kristina Šmigun-Vähi töövari Marin Kassihin

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud arvamuse andmine Riigikogu väliskomisjonile: välisteestuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 353 SE eelnõu
3. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eesti rahva sündivuse suurendamiseks“ eelnõu (283 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Kollektiivse pöördumise „Muudame ravikindlustuse seadust õiglasemaks“ arutelu
5. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Õnne Pillak andis teada, et sotsiaalkomisjoni koosseis on muutunud. Komisjonist lahkus Tõnis Mölder ja liitus Eesti Keskerakonna fraktsiooni liige Aleksandr Tšaplõgin.

Riigikogu sotsiaalkomisjoni nädala (04.–10.03.2024) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 4.03.2024 kell 11.10

1. Nädala töökava kinnitamine

2. Arvamuse andmine väliskomisjonile: välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 353 SE eelnõu
3. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eesti rahva sündivuse suurendamiseks“ eelnõu (283 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Kollektiivse pöördumise „Muudame ravikindlustuse seadust õiglasemaks“ arutelu
5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 5.03.2024 kell 14.00

1. Esmatasandi tervishoiu arengukava 2024-2035 arutelu
2. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Arvo Aller, Kalle Grünthal, Andre Hanimägi, Karmen Joller, Pipi-Liis Siemann, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Õne Pillak, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud arvamuse andmine Riigikogu väliskomisjonile: välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 353 SE eelnõu

Õne Pillak märkis, et Riigikogu väliskomisjon palus oma 14. veebruari 2024 kirjas sotsiaalkomisjoni seisukohta välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 353 SE eelnõu sätete kohta. Küsimused puudutavad abikaasatasu ja tööturumeetmeid. Pillak andis muudatuste tutvustamiseks sõna Välisministeeriumi (VM) esindajale.

Riina Pihel kirjeldas lühidalt praegust olukorda ja seadusega kaasnevat muutusi. Hetkel on välisteenistuse seaduses (VäTS) sätestatud, et kaasas olevatele abikaasadele makstakse abikaasatasu ja välisteenistujale kaasasoleva perekonnaliikme eest välislähetustasu suurendamise tasu, kui kaasas olev abikaasa ei tööta või töötab hästi episoodiliselt või saab sissetulekuid allikatest, mis ei ole tulumaksuga maksustatud. VäTS jõustus 2006. aastal ja sellega tekkisid oluliselt paremad sotsiaalsed tagatised. Abikaasade kaasas olek on kasulik mitmes aspektis, mh on perekonnad koos ja vähem tundlikud välisluureorganitele kui üksikisikud. Kuna tööturg on tänaseks muutunud, siis peaks muutma ka seadust. Välisteenistuja abikaasa tahaks teha näiteks doktorikraadi või kaugtööd Eestisse, see aga tähendaks abikaasatasust ilma jäämist. Abikaasatasu on kahekordne miinimumpalk ehk 1640 eurot kuus pluss välislähetustasu suurendus. Eesmärk ei ole hoida inimesi jõuga tööturult eemale. Pigem soovitakse soodustada ka abikaasade töötamist. Väikese palga teenijad võiksid saada abikaasatasu edasi, et hoida oma erialast kvalifikatsiooni või ennast edasi arendada. Muudatus on kavandatud olukorda parandama. Välislähetustasu suurendust edaspidi ära ei võetaks. Praegu makstakse seda vaid mittetöötavate pereliikmete eest. Ainukene tingimus on, et abikaasa peab olema kaasas vähemalt pool aastat ehk 183 päeva asukohariigis koos teenistujast abikaasaga.

Õne Pillak andis kommentaariks sõna Majandus ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) esindajale.

Kristi Suur rääkis tööturuteenuste vaates gruppidest, kellele tööturuteenuseid osutatakse. Kõige laiem grupp on töötud, kellel on töötuse risk juba realiseerunud ja neile kehtivad ka aktiivsushõuded ehk töötud peavad olema valmis kohe tööle asumaks. Välisteenistujaga kaasas olevate abikaasade puhul on keeruline see, et töötuna arvel olemise eeldusena tuleb töötöösingute ajal viibida Eestis. Tööturuteenuseid osutatakse veel kahele grupile: muud isikud ja töötavad inimesed. Muud isikud on need, kes ei saa ennast töötuna arvele võtta (näiteks pensioniealised). Töötavatele inimestele osutatakse tööturuteenuseid juhul, kui inimesel on

teatud nõrgem olukord tööturul ehk aegunud haridus, terviseprobleemid, vanus ja madalam sissetulek. Selle grupi puhul on tunnused, mille alusel on vaja rohkem riigi tuge ja sekkumist. Välisteenistuses kaasas olevad abikaasad üldreeglina nende sekkumisgruppide alla ei kuulu. Kindlasti ei ole nad käsitletavad arvele võetavate töötutena.

Õnne Pillak andis küsimusteks sõna komisjoni liikmetele.

Kalle Grünthali sõnul praegu kehtiv VätS-i § 17 räägib diplomaatilise teenistusastme madaldamisest ehk diplomaatilist teenistusastet võib madaldada valdkonna eest vastutav minister kui diplomaat rikub teenistuskohustusi, on toime pannud vääritud teo või on vähenenud usaldus. Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et see paragrahv tunnistatakse kehtetuks. Grünthal soovis teada, mis kaalutlustel seda tehakse.

Perit Soininen vastas, et eelnõuga tõepoolest tunnistatakse paragrahv kehtetuks. Nimetatud meedet ei ole siiani kasutanud ja sätte järele ei ole olnud praktilist vajadust. Distsiplinaarmenetlused viiakse vajaduse korral läbi avaliku teenistuse seaduse (ATS) alusel.

Kalle Grünthal hinnangul meenutab see 2014. aastat, kui kaotati ära kõigi avaliku teenistuse olevate isikute karistamine. Nüüd on põhimõtet laiendatud ka välisesindustele ja diplomaatidele. Grünthal mõnits, et distsiiplinaarmenetlus on olemas, aga sanktsioone ei järgne.

Perit Soininen selgitas, et ATS-i kohaselt on karistused siiski ette nähtud. VätS-i §-ga 17 kaasnev karistus on ainult teenistusastme madaldamine ehk inimene jääks teenistusse edasi.

Riina Pihel lisas, et ATS-i alusel on võimalik inimene teenistusest vääritud ja ebakohase teo eest vabastada. Teenistusastme madaldamine on väga vähese mõjuga.

Arvo Aller soovis selgitust välisteenistusse värbamisel tehtava erisuse kohta, mis võimaldab edaspidi tähtajaliselt ilma avaliku konkursita tööle võtta endisi diplomaate. Kas on nimekiri diplomaatidest, kelle kohta see kehtib?

Riina Pihel selgitas, et see kehtiks konkreetsete juhtumite korral. Kui ootamatult mingis valdkonnas töökoormus kasvab ja vaba diplomaati appi saatmiseks ei ole, siis avaliku konkursiga ei hakata lühiajalist abi värbama, vaid võetakse töökoormuse ajutiseks leevendamiseks appi näiteks pensionile läinud diplomaat. Need juhtumid on selgelt piiritletud ja lühiajalised. Sarnane olukord oli Euroopa Liidu Eesti eesistumise ajal.

Kalle Grünthal mainis, et viidatud asjaolusid eelnõu seletuskirjas põhjalikult lahti seletatud ei ole. Avaliku teenistuse puhul peaks kõigil olema võrdne võimalus kandideerida. Grünthali hinnangul on see norm vastuolus isegi põhiseadusega ja tema seda toetada ei saa.

Õnne Pillak juhtis tähelepanu, et Riigikogu väliskomisjon on oma kirjas küsinud sotsiaalkomisjoni arvamust kahe konkreetse punkti kohta. Üks puudutab abikaasatasu ja selle sõltuvusse seadmist töötasuga, teine küsimus puudutab tööturuteenuseid. Sotsiaalkomisjon kujundab oma arvamuse nende kahe punkti kohta.

Andre Hanimägi väljendas heameelt, et eelnõusse on lisatud tugiisik välisteenistuja lapse jaoks juhul, kui teenistujal ei ole kaasas abikaasat või registreeritud elukaaslast.

Perit Soininen kinnitas, et eelnõus võetakse kasutusele uus termin “kaasasolev tugiisik” See võimaldab tugiisikut juhul, kui välisteenistujal ei ole abikaasat ega registreeritud elukaaslast, aga on kuni 13-aastane laps, puudega laps või vähenenud töövõimega täisealine laps.

Andre Hanimägi palus täpsustada abikaasatasu vähendamist sõltuvalt sissetulekust.

Riina Pihel selgitas, et kehtiva seaduse kohaselt makstakse tasu üksnes mittetöötavale abikaasale. Edaspidi, kui ta teenib töötasu, mis jääb alla kahekordse abikaasatasu, siis saab ta kogu abikaasatasu. Kui ta teenib üle selle, siis ta hakkab saama 50% abikaasatasust. Täiendavalt hakkab teenistuja saama oma välislähetustasu suurenemist ka töötava abikaasa eest ja sellel protsendimäära ei ole, summa on sama kui mittetöötava abikaasa puhul.

Helmen Kütt väljendas imestust 13-aastase lapse vanusepiiri kohta. Kas sellega on praktikas probleeme olnud ja kas see tuleneb eelmisest seadusest?

Riina Pihel vastas, et probleeme ei ole olnud ning enamuses riikides ei tule 13-aastane vanusepiiri nõue seadusest vaid praktikast ja tavast.

Õnne Pillak tegi ettepaneku toetada välisteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 353 SE eelnõu sätteid, mis puudutavad abikaasa tasu ja tööturumeetmeid.

Otsustati:

2.1. Toetada ettepanekut (poolt 9: Arvo Aller, Andre Hanimägi, Pipi-Liis Siemann, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Õnne Pillak, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 1: Kalle Grünthal; erapooletuid 0).

3. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele eesti rahva sündivuse suurendamiseks“ eelnõu (283 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Õnne Pillak sõnas, et Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) fraktsiooni esitatud ettepanekut Eesti rahva sündivuse suurendamiseks arutas komisjon 2023. aasta novembris, mil eelnõu käis komisjonile tutvustamas Anti Poolamets. Kuna eelnõule esitati palju muudatusettepanekuid, siis palus komisjon EKRE fraktsioonil valida ühe muudatusettepaneku, mille hääletamist soovitakse. Pillak avaldas heameelt, et EKRE fraktsioon otsustas kõik muudatusettepanekud tagasi võtta, et eelnõu saaks liikuda Riigikogu täiskokku. Pillak andis ettepaneku sisu tutvustamiseks sõna Arvo Allerile.

Arvo Aller märkis, et otsuse eelnõu sündivuse suurendamiseks on Eesti rahva jaoks oluline. EKRE fraktsioon leiab, et meetmete paketi väljatöötamist võiks Riigikogu täiskogu arutada. Oluline on, et Vabariigi Valitsus hakkaks tegelema Eesti rahva sündivuse suurendamise meetmete paketiga.

Õnne Pillak teavitas, et Riigikogu õigus- ja analüüsiosakonna (ÕAO) arvamuse kohaselt on Riigikogu otsuse eelnõu 283OE vastuvõtmiseks vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus. Pillak pani hääletusele menetluslikud otsused.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 12.03.2024 (konsensus: Arvo Aller, Kalle Grünthal, Andre Hanimägi, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Õnne Pillak, Pipi-Liis Siemann, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

3.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Õnne Pillak (konsensus: Arvo Aller, Kalle Grünthal, Andre Hanimägi, Helmen Kütt, Irja Lutsar, Eero Merilind, Õnne Pillak, Pipi-Liis Siemann, Aleksandr Tšaplõgin, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Kollektiivse pöördumise „Muudame ravikindlustuse seadust õiglasemaks“ arutelu

Õnne Pillak tutvustas komisjoni liikmetele kollektiivse pöördumise vastuskirja kavandit. Pöördumises sooviti muuta ravikindlustuse seadust ning võimaldada düsmenorröa all kannatvatele naistele haigushüvitise maksmist alates esimesest haiguslehe päevast. Komisjon arutas kollektiivset pöördumist k.a 6. veebruari istungil ja tões, et ravikindlustuse seadus ei piira haiguslehe väljastamist esimesest päevast. Otsustavaks on raviarsti hinnang, mis põhineb patsiendi tervises seisundil, töö iseloomul ja ka patsiendi enda hinnangul.

Sotsiaalkomisjon leiab, haigushüvitise maksmise osas ei pea düsmenorröa olema eelisseisus võrreldes teiste diagnoosidega, hüvitise maksmine haiguslehe esimesest päevast ei ole põhjendatud. Samuti leiti, et oluline on naiste teadlikkuse tõstmine düsmenorröa puhul perearstilt haiguslehe saamise õiguse osas.

Komisjon otsustas konsensuslikult esitatud kollektiivse pöördumisega mitte nõustuda.

5. Info ja muud küsimused

5.1 Komisjoni liikmed arutasid kevadistungjärgu tööplaane ja võimalikke aruteluteemasid. Irja Lutsar tegi ettepaneku korraldada komisjoni väljasõiduistung Tartu Ülikooli Kliinikumi külastamiseks.

Arvo Aller tegi ettepaneku korraldada komisjoni väljasõiduistung Ida-Viru Keskhaigla ja Narva Haigla külastamiseks.

Kristina Šmigun-Vähi väljendas muret laste ülekaalulisuse ja vähese liikuvuse pärast ning palus sotsiaalkomisjonil mõelda edasiste tegevussuundade peale.

Õnne Pillak rääkis kavandatavast ühisistungist Riigikogu keskkonnakomisjoniga arutamaks keskkonna mõju tervisele.

(allkirjastatud digitaalselt)

Õnne Pillak
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Riin Lindpere
protokollija